

Ἡ ὑπόθεσις κατήντησε σπουδασιώτατη, καὶ τις Κ. Χού-
κερ, διὰ τὴν προλάβῃ τὰ ἄλλα, ὅσα εἶπετο νὰ προέλθωσιν
ἐκ τῆς μήκους ταύτης, πατῶν ἄλλως μέσσην ὁδὸν, προέτεινε
νὰ ὀνομασῶσι τὸ νέον φυτὸν Βικτωρίαν τῆς Βα-
σιλειᾶς.

Ἄλλος πάλιν, Σάουερβυ τὴν κλῆσιν, ἐπέμενε νὰ ὀνομασθῇ
Βικτωρίαν Ἀμαζόνιος.

Ἡ ῥῆξις ἄρα ἐγένετο τρομερὰ, πόλεμος ἦναι στυγερός,
καὶ πολλὰς φιάλας ἰσθίμου μέλανος αἵδε προέκλινε.

Καὶ ὁμοίως, ἐνῶ τασάτη μαύρη καὶ θυμοδύρος συμπλοκὴ
συνεκρατεῖτο κατὰ τὴν Εὐρώπην, τὸ ἀμαζόνιον φυτὸν μέ-
λις εἶχε γενεὴ γνωστὴν δι' ἀπλῆς εἰκονικῆς παραστάσεως, ὡς
καὶ παρ' ἡμῶν σήμερον· διότι πολλοὶ πολλὰκις καὶ σπόροι
καὶ ῥίζαι τοῦ περιμαχίτου τούτου φυτοῦ εἶχον σταλαὶ εἰς
τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῶν εἶχεν εὐδοκίμησιν. Μόλις
τὸ 1849. δύο ἱατροὶ, βαλόντες σπόρους ἐντὸς φιαλῆκος κα-
θαροῦ ὕδατος, ἔστειλαν αὐτοὺς εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου καλλιερ-
γεθῆντες ἀνεφύσαν καὶ ἐξήνθησαν. Ἐκείθεν δὲ μετεφέρθη καὶ
εἰς ἡμᾶς κήπον τῆς Βελγικῆς.

Ὁλόκληρος τόμος συνετάχθη περιέχων τοὺς τρόπους τῆς
καλλιέργειας καὶ τῆς διατηρήσεως τῆς Βασιλικῆς Βι-
κτωρίας· ὁ δὲ γράφας τὰς ὀλίγας τούτας λέξεις δὲν ἤ-
θελε διστάσει νὰ τὸν μεταφράσῃ, ἐάν οἱ φιλόκηποι καὶ φιλαν-
θεῖς τῆς Ἑλλάδος εἶχον τὰ πλούτη τῶν δοικῶν Διούκων καὶ
Νορθύμβερλανδ, εἴτινες μόνον μεταξὺ τῶν τούτων Κροί-
σων τῆς Μεγάλης Βρετανίας ὥρῃσαν δι' αὐτοῦ τοὺς πα-
ραδείσους τῶν.

Καὶ πρὸς τί τὰ τόσα πλούτη; θέλει βεβαίως ἐρωτήσῃ ὁ
ἀναγνώστης.

Πρὸς τί;

Πρὸς κατασκευὴν οἰκῆματος θαλοσκεποῦς.

Πρὸς κατασκευὴν δεξιμένης εὐρυχωρίας, ἐν ἣ νὰ ἐξαπλου-
ταὶ τὸ φυτὸν.

Πρὸς ἀδιάκοπον θέρμανσιν τοῦ ὕδατος αὐτῆς, ἥτις
πρέπει νὰ ἀναδύνη μέχρι 29 καὶ 32 βαθμῶν τοῦ ἑκατομ-
βάθμου θερμομέτρου.

Πρὸς ἀδιάκοπον θέρμανσιν αὐτοῦ τοῦ θαλίνου οἰ-
κήματος.

Καὶ πρὸς πολλὰ ἄλλα ὀκνηρότατα.

Ἄλλ' ἐν τῇ πενηστῇ Ἑλλάδι τίς ἔχει τοιαῦτα πλούτη,
ἢ ἐν τὰ εἶχε καὶ ἀπεράσιζε νὰ καλλιεργῇ τὴν παλαιόνα-
μον Βικτωρίαν, πόσοι ἤθελον ἀναφωνῆσαι, καὶ δικαίως,
ὡς ἄλλοτε οἱ Ἀπόστολοι, ἐδύνατο τὸ φυτὸν τοῦ-
το πρᾶθῇναι καὶ δοθῇναι πτωχοῖς!

Ο ΠΟΙΗΤΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Τοῦ 1852.

Οἱ ἀναγνώσται ἡμῶν γνωρίζουσιν, ὅτι ὁ ἐν Τεργέ-
στη φιλόμουσος ὁμογενὴς Ἀμβρόσιος Στεφ. Π. Ῥά-
λη, φιλοτιμούμενος νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πνευμα-
τικὴν τῆς πατρίδος ἐπίδοσιν, ἐθῆκεν ἀπὸ τοῦ 1851
ἐτήσιον ποιητικὸν ἀγῶνα, ὁρίσας μὲν ἡμέραν τῆς κρί-
σεως τούτου τὴν καὶ Μαρτίου, καθ' ἣν πανηγυρίζεται
καὶ ἡ μνήμη τῆς ἐνάρξεως τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶ-
νος, ἐπιτρέψας δὲ τὴν κρίσιν εἰς τὸν πρῶτον τοῦ Πά-
νεπιστημίου, καὶ τοὺς Καθηγητὰς τοὺς ὁποίους ἡ σύγ-
κλητος κατ' ἔτος ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ ὀρίσει. Οἱ προχειρι-
θέντες κατὰ τὸ ἐνστάς ἔτος κριταί, ἐκτὸς τοῦ πρυτάνε-
ως Κ. Σπυρίδωνος Πήλληκα, ἦσαν οἱ καθηγηταὶ Κύριοι
Φίλιππος Ἰωάννου, Ἀλέξανδρος Ρ. Ραγκαβῆς, Στέ-
φανος Α. Κουμανούδης καὶ Κωνσταντῖνος Παπαρόν-
γόπουλος· περὶ δὲ τὴν μεσημέριαν τῆς ὁρισμένης

ἡμέρας, ἅμα μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐκκλησιαστικῆς τε-
λετῆς, συνελθόντων ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῶν ὑπουρ-
γῶν τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων ἐντέλει, ἐτι δὲ
τοῦ τῶν καθηγητῶν συλλόγου καὶ πολυαριθμῶν φοι-
τητῶν καὶ ἀκροατῶν, ὁ Κ. Φίλιππος Ἰωάννου ἀνέ-
γνωσε τὴν περὶ τῶν ὑποβληθέντων ποιημάτων γενο-
μένην κρίσιν, τὴν ὁποίαν εὐχαρίστως, ἐλπίζομεν, θέ-
λουσιν ἀναγνώσει, ὅσοι δὲν ἤκουσαν, καὶ τούτου ἐ-
νεκα καταχωρίζομεν ἐνταῦθα διακόπτοντες, τὴν ἐξα-
κολούθησιν τοῦ ἀρθροῦ οἱ τελευταῖοι εἰκονομάχοι.

Ἡ αἰτιτὴ ἐορτὴ, ἡ μὲν θεολογικὴ, ἡ δὲ πολιτικὴ
λαμπρύνει τὴν σήμερον ἡμέραν καὶ καλεῖ ἀπανταχοῦ
τῆς Ἑλλάδος τὸν χριστεπώνυμον λαὸν εἰς τοὺς ἱεροὺς
νχοὺς τοῦ ὕψιστου πρὸς δοξολογίαν τοῦ παναγίου καὶ
παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος. Ἐνῶ ὡς χριστιανοὶ ἐορ-
τάζομεν σήμερον τὸ προοίμιον τῆς τοῦ ἀνθρωπίνου
γένους ἀπὸ τῆς πλάνης ἀπαλλαγῆς καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ
κράτους τοῦ πονηροῦ πνεύματος σωτηρίας, τελούμεν
ὡς Ἕλληνες τὴν ἐπέτειον μνήμην τῆς ἐνάρξεως τοῦ
μεγάλου ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἡμῶν ἐλευθερίας ἀγῶνος
καὶ τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ἀπανταχοῦ θανόντων. Ἀλλ' ἦτο
ἄρα τοῦ ρηθέντος ἀγῶνος μόνος ἡ κυριώτατος σκοπὸς
ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία; Ὅσον πολῦτιμος καὶ ἂν ᾖναι
αὕτη, ὡς προαπαντούμενη εἰς τὴν πνευματικὴν παν-
τὸς ἔθνους καλλιέργειαν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ εἰς τὴν
εὐημερίαν αὐτοῦ καὶ δοῶν, δὲν περιλαμβάνει ὁμοίως
ἐν αὐτῇ πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς κοινωνικῆς τῶν ἀνθρώ-
πων ζωῆς, δὲν εἶναι αὐτάρκης πρὸς εὐημερίαν τῶν
ἐθνῶν, δὲν καθιστᾷ αὐτὰ μόνη ἐνδοξα παρ' ἀλλήλοις
καὶ σεβαστά. Καὶ τί λέγω τούτο; Οὐδ' αὐτὴ ἀπαξ
ἀποκτηθεῖσα διατηρεῖται καὶ ἀσφαλιζέται χωρὶς προ-
σφόρου παιδείας καὶ κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἵτινες, καὶ
ἂν ἐνίκα φαινῶνται αὐτοματεῖς, οὐδαμοῦ ὁμοίως καὶ
οὐδέποτε πολλαπλασιάζονται ἀσπαρταί, οὔτε αὐξά-
νουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἀνήρτοι. Ἡ πολιτικὴ ἄρα
ἐλευθερία δὲν εἶναι σκοπὸς τῶν ἐθνῶν τελικώτατος,
ἀλλὰ μέσον πρὸς τὸν τοιοῦτον σκοπὸν· ὅθεν καὶ τὸ
πέραν τοῦ ὑπὲρ ταύτης ἡμῶν ἀγῶνος, (ἂν καὶ οὗτος
πρέπη νὰ θεωρηθῇ πεπερατωμένος) κρίνεται εὐλόγως
ἀρχὴ ἄλλου ἀγῶνος ὑψηλοτέρου, τοῦ πνευματικοῦ,
ὅστις, ἐπισφραγίζων ἐκείνον, ἀσφαλιζει τὸ πολῦτιμον
αὐτοῦ ἐπαθλὸν διὰ τῆς προσκοῦσης τῶν πνευμάτων
καλλιέργειας, διὰ τῆς διαπλάσεως τῶν ἡθῶν, διὰ τῆς
φυταίας τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν καὶ ἀρδεΐας. Ἀλλὰ
τί δύναται νὰ συντελέσῃ δραστηριώτερα εἰς τὴν πα-
ραγωγὴν τῶν ἀγαθῶν τούτων καὶ διατήρησιν παρὰ
τὴν ποίησιν, τὸ θεῖον τοῦτο πρὸς τὸν ἀνθρώπον δώρη-
μα; Αὕτη ἐξάγει τὴν ἀνθρωπὸν ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὰ
αἰθέρια ὕψη, ὅπου καθαρωτέρας δέχεται τοῦ θεοῦ φω-
τὸς τῆς ἀκτίνης· αὕτη διὰ τῶν ζωηρῶν τῆς φαντα-
σίας εἰκόνων καὶ διὰ τῆς ἀρμονίας τῆς στιχοιουργίας
θέλγει τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν καὶ ἀνοίγει αὐτὴν εὐ-
κολώτερα εἰς ὑποδοχὴν τῶν μεγάλων πρακτικῶν ἀ-
ληθειῶν, πρὸς ἃς ἄλλως δεικνύσκει ἀπροσδιαιθεωτέ-
ρα καὶ ψυχρότερα. Αὕτη ἀναρπάζει τὸν ἔρωτα τῆς
ἀρετῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης, ἀναθερμαίνει τὴν
ψυχρανθεῖσαν φιλογένειαν, ἀναζωπυρεῖ τὴν σθεασθεῖ-
σαν φιλοπατρίαν, καταστέλλει τὰ ἀγενῆ πάθη, κα-

τασιγάξει τὴν δύσσχον φιλαυτίαν καὶ κινεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς πράξεις κοινωφελεῖς καὶ ἡρωϊκὰς, δι' αἷς καὶ ζῶν τιμᾶται ἐπὶ γῆς καὶ θαυμάζεται, καὶ θανὼν ὑμνεῖται καὶ μακαρίζεται. »

« Τὴν θαυμασίαν ταύτην τῆς ποιήσεως δύναμιν γινώσκων καλῶς ὁ ἐντιμος ἡμῶν ὁμογενὴς Ἀμδρότιος Στεφάνου Π. Ράλλη, καὶ ὡς γνήσιον τῆς Ἑλλάδος τέκνον ἐπιθυμῶν νὰ συνεισφέρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος τοῦ, ἀπεφάσισε γενναιοφρόνως νὰ ἐμψυχώσῃ τοὺς νέους ἡμῶν ποιητὰς διὰ προσφόρου κατ' ἑτος ἀθλοθεσίας, τῆς ὁποίας τὴν κρίσιν ἀνέθεσεν εἰς τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου, τοὺς ὁποίους ἡ Σύγκλητος κατ' ἑτος ᾔθελεν ἐπὶ τούτῳ ὀρίσῃ. Καλῶς δὲ ποιεῖν ὁ φιλόκαλος οὗτος ἀγωνοθέτης ὥρισεν ἡμέραν τοῦ ποιητικοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς κρίσεως τούτου τὴν 14. Μαρτίου, καθ' ἣν ἐορτάζεται ἡ ἐνδοξία τοῦ πολιτικοῦ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνος καὶ οἱ ἐν αὐτῷ ἀθλήσαντες μνημονεύονται ἐμφανῶν βέβαια διὰ τῆς διατάξεως ταύτης, ὅτι ὁ πολιτικὸς οὗτος ἀγὼν συνέχεται ὅπως φυσικῶς μετὰ τοῦ πνευματικοῦ, ὥστε τὸ πᾶν ἐκεῖν ὃ γίνεται τούτου ἀρχή, καὶ ματαίᾳ ᾔθελεν εἶσθαι ἡ ἐν ἐκείνῳ ἀποκτηθεῖσα ἐλευθερία χωρὶς τῆς καλλιέργειας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς διαπλάσεως τῆς καρδίας, τὴν ὁποίαν οὗτος καλῶς τελούμενος ὑπὸσχναίται. »

« Τοῦ ἀγῶνος τούτου, δευτέρου ἤδη τιθεμένου, ὀρίσθημεν κριτὴν ὑπὸ τῆς Συγκλήτου, συμφώνως πρὸς τὴν διάταξιν τοῦ ἀγωνοθέτου. Ἐπέμψθησαν δὲ εἰς τὴν Πρυτανεῖαν ἐντὸς τῆς πρὸς τούτῳ ὀρισθείσης ὑπὸ τῆς Συγκλήτου προθεσμίας καὶ ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς πρὸς ἐξέτασιν ἑξ ἀφόρα ποιήματα, τὰ ἑξῆς. α'. τὸ *Μέλλον* τῆς Ἑλλάδος. β'. ἡ *Γρηγοριάς*. γ'. *Ἦμος τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι*. δ'. αἱ *Θερμοπύλαι*. ε'. ἡ *Εὐφροσύνη* καὶ στ'. τὸ *στύμιον* τῆς *Πρεβέζης*. Μετὰ δὲ τὴν προθεμίαν ἐστάλησαν καὶ ἄλλα τρία ποιήματα· τὸ μὲν, *τμήμα* τραγωδίας, φέρων ἐπιγραφὴν α ὅτι *καρεῖς* φασαίται, ἡ ἐκ ψυχῆς ἐπιθυμεῖ, αὐτὸ καὶ ἐνθυμεῖται » τὸ δὲ, ἐπιγεγραμμένον τὸ *ἀνατολικὸν πνεῦμα*, τὸ δὲ, τὸ *τελευταῖον* *κακούργημα*. Ἀν καὶ τὰ τρία ταῦτα ὡς ἐκ προθέσεως δὲν ἔπρεπε νὰ ληρθῶσιν ὑπ' ὅψιν, ἐνομίσαμεν καλὸν ὁμῶς νὰ ῥιψώμεν ἐν βλέμμα καὶ εἰς αὐτὰ, διὰ νὰ ἴδωμεν, ἂν ἡ ἀξία αὐτῶν ἦτο τοιαύτη, ὥστε ἐδύνατο νὰ δικαιώσῃ ἐξαίρεσιν τινὰ κατὰ τὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν πάντα τὰ ἐμπροθέσμως πεμφθέντα ποιήματα ᾔθελον κριθῇ βραβεῖον ἀνάξια καὶ ἐπομένως ἐμελλεν ὁ ἀγὼν νὰ μείνῃ ἀβραβεύτος. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς ἐπιπολαίου ταύτης θεωρήσεως ἐπέισθημεν, ὅτι τὰ ῥηθέντα τρία ποιήματα ἦσαν κατώτερα πολλῶν τῶν ἐμπροθέσμως πεμφθέντων, ἐκρίναμεν αὐτὰ παραλείπετα κατ' ἀμφοτέρους τοὺς λόγους, καὶ περιορίσθημεν εἰς τὴν τῶν λοιπῶν ἐξέτασιν. »

« Τούτων μετὰ τῆς προτακούσης ἐπιστολῆς ἐξετάσθησαν, τὸ μὲν ἐπιγεγραμμένον τὸ *Μέλλον* τῆς Ἑλλάδος ἐκρίθη πάντῳ λόγῳ ἀνάξιον, διὰ τοῦτο δὲ μόνον ἴσως περίεργον, ὅτι ἐστιχοῦργήθη ὑπὸ τινος Τηνίου στιχοποιοῦ, ἀμοιρήσαντος παιδεύσεως καὶ διδασκαλίας καὶ ὁμῶς θεικνύμετος· ὅχι μικρὰν περὶ τὸ

πλέκειν στίχους εὐχέρειαν. Οὗτος ἐφανερώσεν αὐθαγῆτως εἰς ἡμᾶς ἐαυτὸν ὡς συντάκτην τοῦ ῥηθέντος στιχοῦργήματος. Τρία ἄλλα ποιήματα· ἡ *Γρηγοριάς* ὁ ἦμος τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι καὶ αἱ *Θερμοπύλαι*, καίτοι μὴ στερούμενα πάσης ἀξίας, ἔχουσιν ὁμῶς πλημμελέματα τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα, καὶ ἀπαλείπονται τῶν λοιπῶν δὴν τοσούτων, ὥστε οὐδὲν αὐτῶν οὐδεμίαν πρὸς βράβευσιν δύναται νὰ ἔχη ὀρίσῃ. Διὰ τοῦτο οὗτε ᾔθελομεν μακρηγορήσῃ ἐνταῦθα περὶ αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἐπειθόμεθα ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, ὅτι εἰς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν, καὶ μάλιστα εἰς τὸν τῶν *Θερμοπυλῶν*, ἐνυπάρχουσι ποιήσεως σπέρματα, ἅτινα προσηκόντως θαλπόμενα καὶ καλλιεργούμενα δύνανται βαθμυδὸν νὰ ἐξελιχθῶσι, καὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τῶν ὁποίων ὀφείλομεν διὰ τινος ὀδηγίας νὰ συντελέσωμεν. Καλὸν λοιπὸν ἐνομίσαμεν καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀγωνοθέτου συντελεστικώτερον νὰ μὴ περιορισθῶμεν μόνον εἰς τὴν λεπτομερεστέραν ἐξέτασιν καὶ κρίσιν τῶν προτερούντων ποιημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑποδεεστέρων νὰ ὑποδείξωμεν τὰ παχυλώτερα ἀμικτήματα, διὰ νὰ καταστήσωμεν τοὺς ποιητὰς αὐτῶν προσεκτικωτέρους εἰς ἀποφυγὴν αὐτῶν ἐν τῷ μέλλοντι. »

« Ἡ *Γρηγοριάς* εἶναι ποιήμα ἐπικὸν, ἐκ πολλῶν ᾄσμάτων συνιστάμενον, τῶν ὁποίων ὁμῶς μόνον τὰ δύο πρῶτα ἐπέμψθησαν εἰς ἡμᾶς. Ὁ ποιητὴς προτίθεται ἐν αὐτῷ νὰ ψάλλῃ τὸν ἑλληνικὸν ἀγῶνα καὶ ἐξέλεξεν ὡς πρωτεύον αὐτοῦ πρόσωπον τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, μὲ τὸν ὁποῖον πιστεύει, ὡς λέγει ἐν τῷ προλόγῳ, ὅτι συνάπτονται φυσικῶς καὶ ἀδιάστως αἱ διάφοροι σκηναὶ τοῦ ῥηθέντος ἀγῶνος. Ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ὑπ' ὅψιν τὸ ὅλον ποίημα, δὲν γνωρίζομεν, πῶς ὁ ποιητὴς πραγματοποιοῖ τὴν παράδοξον ταύτην ἰδέαν τοῦ. Πιστεύομεν ὁμῶς, ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον· ἐκτὸς ἂν ὁ ποιητὴς, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ αἰοδίου ἐκείνου Ἱεράρχου, πλάσῃ τὸ φάντασμα αὐτοῦ πανταχοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα ἐμφανιζόμενον, ἐμψυχῶν τοὺς Ἕλληνας, κατευνάζον τὰ πάθη, λύον τὰς διχονοίας καὶ ἐν εἰδῇ ξιρηφόρου ἀγγέλου ἐκροῖοντος τοὺς πολεμίους καὶ τρέποντος· ἀλλ' οὕτως ἀποβάλλει ὁ ἥρωες τοῦ ποιήματος τὰ συστατικὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ μετὰ τούτων πᾶν ὅ,τι διεγείρει τὸν πρὸς αὐτὸν θαυμασμόν τῶν ἀνθρώπων, ὅστις ὁμολογεῖται ὅτι εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς ἐποποιίας. Ὁ ἡρωϊσμός δὲν ὑπάρχει ἄνευ πολεμίας τινὸς δυνάμεως, πρὸς ἣν ὁ ἄνθρωπος διαμαχόμενος καὶ κινδυνεύων, νικά· ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀπαλλαχθεὶς μετὰ θάνατον τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀσθενειῶν καὶ παθῶν, συναπαλλάσσεται καὶ τοῦ πρὸς ταῦτα πολέμου καὶ καθίσταται ἐκτὸς τῶν κινδύνων, ὡς πνεῦμα καθαρὸν, ἡρωϊσμοῦ ἀναπίδεκτον. Καὶ ἡ Ἑλληνικὴ δὲ ἀνδρεία ἡ κατὰ τὸν ἀγῶνα δειχθεῖσα, τὴν ὁποίαν προτίθεται ὁ ποιητὴς νὰ ὑμνήσῃ, ᾔθελεν ἀποβάλλει ἐν τῇ βεβαιότητι τοιαύτης ἐπικουρίας τὸ πλεῖστον τῆς ἀξίας τῆς μέρας. Ἐν γένει τὸ πραγματικὸν τοῦ ποιήματος, ἢ τοι ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ καὶ οἰκονομία ἔχει πολλὰ τὰ ἀδόκιμα καὶ ψεκτέα· διότι εἰς δύο ὅλα ᾄσματα δὲν περικλύει ὁ ποιητὴς, εἰμὴ τὴν λυσ-

σώδη παραφωρὰν τοῦ Σουλτάνου, ἀκούσαντος τὴν ἐπανόστασιν τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὰ ἄγρια κατ' αὐτῶν βουλεύματα· καὶ ταῦτα δὲ χωρὶς φυσικότητος καὶ ἐν ἐκτάσει λίαν κοπιωτικῇ τῆς διανοίας τοῦ ἀναγνώστου. Τῶν δὲ προσωπογραφῶν καὶ τοπογραφῶν, τῶν ὁποίων ἡ εὐκχερός καὶ μετὰ φειδοῦς χρήσις κοσμεῖ τὰ ποιήματα, γίνεται εἰς τὰ ρηθέντα δύο ἄσματα τοσαύτη κατάχρησις, ὥστε μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῶν καὶ τῶν παραβολῶν, μὲ τὰς ὁποίας πλατύνονται, ὀλίγιστον ὑπελείπεται τὸ πραγματικόν. Πολλὰ προσέτι ἐν τῷ ποιήματι τὰ ἀπίθανα, πολλαχοῦ συνάπτονται ἐν αὐτῷ ἀσυμβιβαστοὶ ἐννοιαί ἢ συγκεχυμέναι καὶ ἄτοποι, εἰς τὰς ὁποίας ἀρμόζει τὸ τοῦ Ὁρατίου: *Velut aegri somnia vanae fingentur species*. Ἐξετάζοντες δὲ τὸ εἶδος, ἐν ᾧ τὰ πράγματα παριστάνονται, εὐρίσκουμεν, ὅτι αἱ παραβολαὶ καὶ εἰκόνες οὐχὶ μόνον συσσωρεύονται οὕτως, ὥστε πολλαχοῦ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα παριστάνεται διὰ δύο ἢ τριῶν συνεχῶν εἰκόνων, καὶ τούτων ἐνίοτε ἀσυμβιβαστῶν, ἀλλὰ καὶ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ λίαν συγκεχυμέναι καὶ ἄοριστοι, ὅμοιαι μὲ τὰ ἄστατα ἐκεῖνα σχήματα, τὰ ὅποια τὰ ἐπ' ἀνέμου κινούμενα καὶ ἀπαύστως μετασχηματιζόμενα νέφη λαμβάνουσιν, ἢ φαίνονται μᾶλλον ὅτι λαμβάνουσι, καὶ τὰ ὅποια, προτοῦ νὰ συντελεσθῶσι, διαλύονται, ἢ μεταμορφοῦνται ἐξαίφνης καὶ παραδόξως εἰς ἕτερα πάντῃ ἀνόμοια. Ὁ ποιητὴς τῆς Γρηγοριάδος ἀφίνει τὴν φαντασίαν τοῦ πολλαχοῦ νὰ τρέχῃ ἀχάλινος, ἀποπτύουσα τὸν εὐθυντήριον τῆς κρίσεως χαλινόν. Πιστεύων δ' ἴσως ὅτι τὸ ἀψίθυμον, τὸ γλαφυρόν, τὸ κομψόν, τὸ χαρίεν δὲν εἶναι τῆς ποιήσεως ἀρεταί, διώκει πανταχοῦ τὸ ὑψηλὸν καὶ παθητικόν, ἀλλ' ἐκπίπτει συχνὰ εἰς τὸ τιρατῶδες, ἢ φουσηματῶδες καὶ ὑπόκενον, καὶ εἰς τὸ ψυχρὸν ἢ παρένθυρον, συγγέων πολλαχοῦ μὲ τὸν Ἑλικῶνα τὸν Κιθαιρῶνα· φαίνεται δὲ νομίζων, ὅτι τὸ ὕψος δὲν συνίσταται, εἰμὴ εἰς τὴν ἀμέτρητον ἑκτασιν τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων καὶ εἰς τὰς τεραστίας ἐνεργείας τῶν φυσικῶν δυνάμεων· διὰ τοῦτο συχνότατα παριστάνονται ἐν τῷ ποιήματι ὄρη, βέραθρα, ὠκεανοὶ, αἰετοί, σεισμοί, θύελλαι, ἀστραπαὶ, βρονταί, πᾶταγοι καὶ τὰ ὅμοια, ὑφ' ὧν κατακοπούμενος, κατακλονούμενος καὶ καταβροντώμενος ὁ ἀναγνώστης εἰς μάτην ζητεῖ μικρὰν διανάπausιν. Τὸ δὲ πνευματικὸν ὕψος τὸ εἰς τὰς καταπληκτικὰς ἐνεργείας τῆς πνευματικῆς δυνάμεως συνιστάμενον, καὶ μάλιστα τὸ ἠθικόν, ὅπερ ἐμφαίνεται εἰς τὴν ἀδάμαστον βούλησιν τὴν πρὸς πᾶν ἐμπόδιον ἀνενδότως ἀντιπαλαίουσιν καὶ παντὸς κινδύνου καταφρονούσαν, ἢ ἀγνοεῖται ἢ παρὰ τὸ προσήκον ὀλιγωρεῖται. Καὶ ὅμως τί ὑψηλότερον παρὰ τοὺς λόγους ἐκείνους τοῦ Ἑκτορος, ἐνστίχοις 371-372 τῆς Ὑραψωδίας τῆς Ἰλιάδος, δι' ὧν ἐξαγγέλλεται τὸ ἀτρόμητον τοῦ τρωῆος ἥρωος ἦθος; Τοῦ δ' ἐγὼ ἀντίος εἶμι, καὶ εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικεν, εἰ πυρὶ χεῖρας ἔοικε, μένος δ' αἰθωνι σιδήρῳ. Τί ὑψηλότερον παρὰ τοὺς πρὸς τὸν Ἑρμῆν λόγους τοῦ Ἡροκλήους ἐν τῇ ἐπωνύμῳ αὐτοῦ τραγωδίᾳ τοῦ Αἰσχύλου, ἢ τοὺς πρὸς τὸν τύραννον Κρέοντα λόγους τῆς Ἀντιγόνης ἐν τῇ ἐπωνύμῳ αὐτῆς τραγωδίᾳ τοῦ Σοφο-

κλέους, δι' ὧν ἐμφαίνεται τὸ ἀδάμαστον φρόνημα τοῦ Τιτᾶνος καὶ ἡ καρτερὰ καὶ ἀπτόητος τῆς ἡρωίδος εὐσέβεια; Προσέτι ἡ λέξις τῆς Γρηγοριάδος ἐξοιδαίνει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀποδαίνει ληκύθειος· ἡ δὲ στιχουργία εἶναι λυρική καὶ διὰ τὴν ποικιλίαν τῆς ἀνάρμοστος εἰς ἐπικὸν ποῖημα, ὅ,τι καὶ ἂν λέγῃ ὁ ποιητὴς ὑπεραπολογούμενος αὐτῆς εἰς τὸν πρόλογόν του· καὶ στίχοι δὲ τινες χωλαίνουσι, δι' ἑλλειψιν συλλαβῆς ἢ περισσειαν· ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ ποῖημα γέμει λεκτικῶν ἀμαρτημάτων, ἐξ ὧν δεικνύεται, ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν ἐμελέτησεν ἱκανῶς τῆς γλώσσης τοῦ τῆν Γραμματικῇ, οὔτε ἐπεμελήθη νὰ γνωρίσῃ τὴν δυνάμιν τῶν λέξεων, τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται (α).

Ὁ δὲ ὕμνος τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι, ἐκ στίχων διμέτρων τροχαϊκῶν ἀνομοιοκαταληκτῶν συγκαίμενος, εἶναι, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιγραφῆς δηλοῦται, ποῖημα λυρικόν· ἀλλ' ἡχημα λύρας χαλαρὸς καὶ ἀτόνους. Περιέχει μὲν πολλὰς ἐννοίας καὶ εἰκόνας καλὰς καὶ ἐμφαίνει ἀνάγνωσιν ἱκανὴν καὶ καίσιν· ἀλλὰ στερεῖται ὕψους ποιητικοῦ καὶ δυνάμεως· ὥστε ἐὰν λυθῇ τὸ μέτρον καὶ τηρηθῶσιν αἱ λέξεις καὶ φράσεις, δὲν μένει τι σχεδόν, χαρακτηρίζον τὸ σύνθεμα ὡς ποῖημα, καὶ ποῖημα λυρικόν· ἐπὶ τούτοις ἱκανοὶ στίχοι χωλαίνουσι καὶ ἐνταῦθα. Εἶναι δὲ ὁ ὕμνος οὗτος, θεωρούμενος κατὰ τὴν ὀρθολοξίαν, πολὺ ἀνώτερος τῆς Γρηγοριάδος, δὲν καθαρεύει ὅμως οὐδ' οὗτος ἀμαρτημάτων γραμματικῶν.

Αἱ δὲ Θερμοπύλαι εἶναι διήγησις ἐπική, ἱστορικὴν ὑπόθεσιν ἔχουσα, τὴν πολυβρύλλητον ἐν Θερμοπύλαις μάχην τῶν τριακοσίων Σπαρτιατῶν. Τὸ ποῖημα τοῦτο εἶναι βεβαίως πολὺ τῆν Γρηγοριάδος καὶ τοῦ ῥηθέντος ὕμνου ἐπιτυχέστερον· ἡ στιχουργία αὐτοῦ εἶναι ἀκριδής, τὸ λεκτικὸν καθαρὸν καὶ ἐντονον, ὀλίγιστα ἔχον γραμματικὰ ἀμαρτήματα (β). ἀλλὰ δὲν καθαρεύει ἐννοίων πλημμελῶν (γ) οὔτε τεχνολογικῶς βασανιζόμενον εὐρίσκεται δόκιμον. Πολλὰ τῶν πλημμελημάτων, ἅτινα ἐσημειώσαμεν ἀνωτέρω εἰς τὴν Γρηγοριάδα, ἀναφαίνονται καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ πολὺ σπανιώτερον· βεβαιασμένοι δὲν ὅτι μεταφοραὶ, εἰκό-

α) Παραδείγματα ἐκ τοῦ ποιήματος εἰς κύρωσιν τῶν λεγομένων δὲν φέρομεν ἐνταῦθα· διότι εἶναι πολλότατα.

β) Π. χ. Τῆς νόστου (τοῦ νόστου), κολοσσαίων (κολοσσαίων), προΐωνίζων ὁ τυδεὺς Δημόφιλος γλαυκῶπις (γλαυκώπης, σκυμένον, ὁ Μαλίας, ἡ Ἀλπήνη, ὁ Ἀλπηνὸς ἢ Ὁ Αὐθελος) (Ὁ Αὐθελὴ) ἐμέται (ἐμῇ) ἐρυθροῦν (ἐρυθρὸν) καταρράκτην. στίβη (στιβάς) νεκρῶν.

γ) Π. χ. Κελεδῶν κρότος· σπῆκ τὸ σῶμα γιγαντώδης· ἡ Μυρτώ προβαίνει μὲ ὀλισθημα αἰφνίδιον· κραυγὴ μιᾶς ὁρακῆς ἀνδρείων ἡχεὶ χαλκόστομος ἐντὸς τοῦ οὐρανοῦ· ἀγών δεινῆς μελέτης· ὁ Ζεὺς ἐπιβλέπει τὴν μάχην ἐκ τοῦ χάους! στ. 371-372.

δ) Ἐνῷ ἕκαστος Ἕλληνα πολεμεῖ μίαν ὀλόκληρον ἐκ τῶν φυλῶν τῆς Ἀσίας, ἀγέλη (Ἑλλήνων) σπαράττει ἀγέλην (Περσῶν) ! στ. 366-368.

ε) Τὸ περιελθεῖν τὸν κεραυνὸν σύννεφον σιγῇ καὶ ὁμοῦς ῥίπτει ὀλόγυρα κροτούντα νέφη, στ. 43-46.

ς) Ἐνῷ ὁ Βρασιδᾶς ὀνομάζεται τ ο υ φ ὶ ν τοῦ ἄδου, ῥηγνύει ὡς π ἄ ρ ὀ α λ ι ε τῶν μέδων τὰς ἀγέλας. στ.

ζ) Οἱ πυρφόροι μυκτῆρες τῶν ἡφαιστειῶν ἐκσπῶνται φρεκαλέους σπινθήρας.

η) Ὁ Μυρτὸς ἐστραγγίσε τὸν Βρασιδᾶν τοῦ στίβους τῆς ἐντέλει

νες συγκεχυμέναι καὶ ἐτορμένως στροβυλιζόμεναι φυσικό-
τητος· (α) κατάχρησις τῶν εἰκόνων καὶ παραβολῶν,
ὥσπερ μὴ ἐδύνατο ὁ ποιητὴς νὰ παραστήσῃ τι καλῶς
ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ μορφῇ. Ἐνῶ δὲ αἱ εἰκόνες σκο-
πὸν ἔχουσι νὰ παραστήσωσιν εἰς τὴν φαντασίαν τὰ
πράγματα ζωηρότερα, ὁ ποιητὴς τῶν Θερμοπυλῶν
μεταχειρίζεται ἐνίοτε εἰκόνας δι' ὧν αὐτὰ παριστά-
νται γνωστώτερα καὶ θαυώτερα παρὰ κατὰ τὴν
φυσικὴν αὐτῶν ὄψιν (β). Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ εἰ-
δους· περὶ δὲ τῆς ὕλης ἦτο· τῆς ὑποθέσεως τοῦ ποιή-
ματος καὶ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς σημειοῦμεν, ὅτι
τὰ διάφορα αὐτοῦ μέρη δὲν ἔχουσι τὴν φυσικὴν ἐκεί-
νην συνάφειαν καὶ ἀλληλουχίαν, ἥτις ἀπαιτεῖται εἰς
σύστασιν ὁργανικοῦ τινος ὅλου· διότι τινὰ αὐτῶν φαί-
νονται ἀσυντελή πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ὅλου παραω-
ρήματα. Προσέτι μένει ἀμφίβολον, ἂν τὸ πρωτεῦον
ἐν τῷ ποιήματι πρόσωπον ἦναι ὁ Λεωνίδας, ἢ ὁ ἀνε-
ψιὸς τούτου Βρασιδᾶς. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος συχνότερα
καὶ ἐνεργότερος ἐμφανίζεται, πιθανὸν ὅτι αὐτὸς εἶναι
καὶ πρωτεῦον τοῦ ποιήματος πρόσωπον. Καὶ ὅμως
ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ μένει λίαν ἀόριστος, ἢ ὀρθότερον
εἰπεῖν οὔτε ἐτχεδιάσθη· αἱ δὲ θέσεις εἰς τὰς ὁποίας
καὶ ὁ Βρασιδᾶς καὶ τὰ λοιπὰ πρόσωπα παριστάνονται
οὔτε ἐπιτρέπει εἶναι νὰ δεῖξωσιν εἰς ἡμᾶς τὸν ἰδιό-
ζοντα ἐκάστου αὐτῶν χαρακτήρα, οὔτε ἔχουσι τι δι-
εργετικὸν τῆς προσοχῆς τοῦ ἀναγνώστου καὶ προσ-
διαθετικὸν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ. Ὁ ποιητὴς, μιμούμε-
νος ἴσως τοὺς μυθιστοριογράφους, ἔκρινε καλὸν νὰ εἰ-
σαγάγῃ καὶ τὸν ἔρωτα ὡς ἐλαττήριον τοῦ ἥρωός του.
Τοῦτο εἶναι κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀπίθανον· διότι κατὰ
τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡροδότου οἱ παρακολουθήσαντες
τὸν Λεωνίδα εἰς τὰς Θερμοπύλας τριακῆσιοι Σπαρ-
τιάται ἦσαν πάντες παίδων πατέρες. Ὁ Λεωνίδας
τότε ἦν ἐς Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε-
τοὺς κατεστειώτας τριακῆσιους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον

παῖδες ἔόντες. (Πολύμνια, 205). Ἐπειδὴ ὅμως ἡ
ποίησις εἶναι ἐλευθέρη θιγάτηρ τοῦ πνεύματος καὶ
ἀπὸ τῆς ἱστορίας ἀνεξάρτητος ὡς δὲ τοιαύτη δὲν
πρέπει νὰ φέρεται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς ἱστο-
ρίας διὰ νὰ δίδῃ λόγον περὶ παντὸς ἔργου ἐαυτῆς,
δὲν ἠθέλομεν νομίσῃ κατακριτέαν τὴν ῥηθείαν πρὸς
τὴν ἱστορίαν ἀντίρρυσιν τοῦ ἐν τῷ ποιήματι ἔρωτος τοῦ
Βρασιδᾶ, ἂν τὸ πρᾶγμα εἶχε τοῦλάχιστον τὴν ἐσω-
τερικὴν πιθανότητα, τὴν ὁποίαν ὀφείλει ὁ ποιητὴς
νὰ τηρῇ, καὶ ὅταν πλάιτῃ τι πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἀλή-
θειαν ἐναντίον. Ἀλλὰ τίς πιθανότης ὑπάρχει, ὅτι
παρθένος Λάκαινα καὶ παρθένος ἄγνη, ὁποῖαν καὶ ὁ
ποιητὴς (στ. 270) παριστᾷ καὶ οἱ ἐν τοῖς ποιητικοῖς
πλάσμασιν αἰεὶ τηρητέοι κανόνες τοῦ πρέποντος ἀπαι-
τοῦσι νὰ θεωρῶμεν τὴν τοῦ Βρασιδᾶ ἐρωμένην Μυρ-
τῶ, ἥθελε καταλίπει μετρηφισμένη καὶ ἐνοπλος τὴν
πατρικὴν τῆς οἰκίαν μετὰ τὴν πρὸς τὰς Θερμοπύλας
ἐκστράτευσιν τῶν τριακῆσιων, ἥθελε παρακολουθήσῃ
μακρόθεν τὸν εἰς μάχην καὶ εἰς τὸν θάνατον βαδίζον-
τα στρατὸν, διὰ νὰ παραμονεύῃ εἰς τὰ παρὰ τὸν ὁδὸν
δάτη τῆς Οἴτης, νὰ κλέπτῃ ἐνίοτε βραχυεὶν τινὰ με-
τὰ τοῦ ἐραστοῦ ὁμιλίαν καὶ δι' ἀκαίρων ἐρωτικῶν
συνεντεύξεων, διὰ τῆς ἀντιτάξεως τοῦ ἰδίου τῆς ἐρω-
τος εἰς τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, νὰ καθιστᾷ τὸν ἥ-
ρωα ἀθυμότερον εἰς τὴν πλήρη ἐκτέλεσιν τοῦ πρὸς
τὴν πατρίδα καθήκοντος; Τοῦτο βέβαιον δὲν συνά-
δει μὲ τὸν περὶ τὸν χαρακτήρα τῶν Λακωνίων,
τῆς καρδίας τῶν ὁποίων ἀπόλυτος ἄρχων ἦτο τῆς
πατρίδος ὁ ἔρως, καὶ αἵτινες ἐνεθάρρυνον μᾶλλον τοὺς
ἡγαγετοὺς τῶν εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς Πατρίδος κινδύ-
νους καὶ ἐλογίζοντο ἀνάξιον τῆς ἀγάπης τῶν τὸν ἄ-
θυμον ἢ βραδύν περὶ τὴν πλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ πρὸς
τὴν πατρίδα καθήκοντος. Ἐπειτα τί σημαίνει τὸ
πρόσωπον τοῦ ἱερέως, ὅπερ εἰσάγεται αἰφνιδίως χω-
ρὶς τινος προπαρασκευῆς; καὶ τί συντελεῖ ἡ ἐμφά-
νισις αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὅλου μύθου;

Εἰς τὰς συντόμους ταύτας παρατηρήσεις ἡμῶν
ἐπὶ τῶν ῥηθέντων τριῶν ποιημάτων, τῆς Γρηγοριά-
δος, τοῦ ὕμνου τῇ ἐλευθερωθείσῃ Ἑλλάδι καὶ
τῶν Θερμοπυλῶν, νομίζομεν σκόπιμον νὰ προσθέ-
σωμεν παραίνεσιν τινα πρὸς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν.
Ἐπειδὴ τὰ ῥηθέντα ποιήματα, καὶ μάλιστα αἱ Θερ-
μοπύλας, καὶ τοὶ ἔχοντα ἐλείμματα οὐκ ὀλίγα, ἐμ-
φαίνουσιν ὅμως εὐφυῆς τινὰ καὶ ἱκανὴν φαντασίαν,
ἀλλὰ χρῆζουσιν ὁδηγίας καὶ ῥυθμίσεως, προτρέ-
πομεν αὐτοὺς νὰ ζητήσωσι τοιαύτην ὁδηγίαν καὶ
ῥυθμίσιν εἰς τὴν μελέτην τεχνολογικῶν παρὶ ποι-
ήσεως συγγραμμάτων καὶ εἰς τὴν ἐνδελεχῆ ἀνάγνω-
σιν τῶν ἀριστουργημάτων τῶν γνησίων τῶν Μου-
σῶν θεραπόντων, ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων. Εἶναι ἀ-
ληθές, ὅτι τὸ δαιμόνιον πνεῦμα δημιουργεῖ ἀπ' ἐαυ-
τοῦ ἐξ ἐμφύτου τινὸς ὁρμῆς καὶ ὑπ' αὐτῆς καὶ μόνης
ὁδηγεῖται εἰς τὴν δημιουργίαν του· τὰ δὲ δημιουρ-
γήματα αὐτοῦ, καὶ τοὶ μὴ κατὰ τοὺς μέχρι τοῦδε
γνωστοὺς καὶ παραδεδεγμένους κανόνας γενόμενα,
τηροῦσιν ὅμως τὸν γενικὸν καὶ διὰ λέξεων ἀνεξήγη-
τον κανόνα τῆς φύσεως, ὅστις εἰς οὐδὲν τεχνολογικὸν
σύγγραμμα περιέχεται, ἀλλ' ὑπόκειται βάσις τε-

α) Ὁ Βρασιδᾶς ἀνελήθη ἄφαντος ὡς πυρίνη γλῶσση.
Τὸ πᾶν ὑπόκειται εἰς β ἡ μ α μόνον ἐν· στ. 186. Οἱ ἄνεμοι
φέρουν τοὺς ὁ λ ο λ ο γ μ ο ὗ ς τ ὶ ν σ π α ι ρ ὶ ν τ ὶ ν
σ π λ ᾶ γ χ ν ὶ ν τῶν πολεμιστῶν στ. 291-292, (οἱ ὁλοκαυγ-
μοὶ τῶν σπαρτόντων σπλάγχχνων εἶναι οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν πο-
λεμιστῶν.)

• Οὕτως ὁ ἀναξ Ἡρακλῆς τὸ ἀριστούργημα τοῦ
• Διωρήσας εἰς τὴν Θέτιδα, ἐξήτει ἄλλο μᾶτην
• Κ Ὑ μ α χ ρ υ σ ο ὕ κ α τ α γ α γ ὶ ν ἐ π ἰ τ ὸ ν ᾱ κ μ ο ν ᾱ τ ο ὕ.

• Διὰ τῆς φιλίας Κ Ὑ π ρ ἰ δ ο ς τ ὸ ν τ ρ ὶ α
στρατ ε λ ᾶ τ η ν. Ἐν τῷ προλόγῳ.

στ. 75-77. Ὁ στρατὸς τῶν Σπαρτιατῶν κινεῖται ἐνθους
διφῶν τὴν μάχην, καὶ ὅμως, ἐνῶ κινεῖται, παραβάλλεται μὲ
δ ᾱ σ ο ς τ ὶ ν θ ο υ ν ὶ ν ἀ ν ᾱ π τ ο ν, φ λ ᾶ γ ο ν, π υ ρ ρ ο λ ο ὕ ν· τὸ δᾶσος δὲν κινεῖται, δὲν φλέγεται οὔτε πυρπολεῖται,
ἀλλὰ φλέγεται, πυρπολεῖται. Ὡς μὲ δᾶσος φλεγόμενον δύ-
ναται νὰ παραβληθῇ ὁ κινούμενος στρατὸς καὶ στρατὸς ἀρ-
χάιος, μὴ ἔχων πυρπολὰ ὅπλα;

στ. 258. Μὴ φρενελᾶτις αἵματος ὁσμὴ τυραννῇ τοὺς
θνητοὺς;

β) Τὴν ζωηρὰν π. χ. εἰκόνα τοῦ περὶ τοῦ Μαλιπκοῦ κόλ-
που ὑψουμένου κύκλου τῶν ὁσσοσκεπῶν ὁρέων θαλῶναι ὁ
ποιητὴς διὰ τῆς προστιθεμένης ἐξῆς παραβολῆς

• Ὡς κλέβουσιν πλοῦτον μαχικὸν βουνὰ φαντασιώδη

• Καὶ μένουσιν εἰς αἰῶνα σιγὴν μυστηριώδη

χνολογικῆς θεωρίας. Τίς διδάσκει τὴν ἀλήθεια τὰ ἀρμονικὰ καὶ ἡδέα ἐκεῖνα μέλη, τὰ ὅποια ὑπὸ τῆς ἐαρινῆς αὐρᾶς μεθυσκομένη ἐκχέει ἀπὸ τῆς πυκνῆς τῶν σκιαρῶν θάμνων φυλλάδος; Ἡ αὐτὴ ἐσωτερικὴ καὶ μυστηριώδης δύναμις ὁδηγεῖ καὶ τὸν δαιμόνιον ποιητὴν εἰς τὴν ποίησιν. Ὁ Αἰσχύλος, ὁ ἀθάνατος ἐκεῖνος τῆς τραγωδίας πατὴρ, ἐποίει ἀριστα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ διακτὶ οὕτως ἐποίει καὶ χωρὶς νὰ δύνηται νὰ δώσῃ εἰς ἄλλον λόγον τῆς ποιήσεώς του· διὸ καὶ ὁ Σοφοκλῆς, κατὰ τὸν Ἀθήναιον (Βιβλ. α. § 39), *ὡμολογεῖται* αὐτῷ, ὅτι εἰ καὶ τὰ θεοῦ ποιεῖ, ἀλλ' οὐκ εἰδώς γε. Ταῦτα εἶναι ἀληθῆ καὶ ἀντιρρήσεως ἀνεπίδεκτα· ἀλλὰ τὰ δαιμόνια πνεύματα εἶναι σπάνια· ἐκτρέπονται δὲ καὶ ταῦτα ἐνίοτε τοῦ ὀρθοῦ, ὥστε ἡ γνώσις τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους οἱ τεχνολόγοι διὰ μακρᾶς καὶ ἀκριβοῦς ἐρεῦνης ἐκ τῶν ἀριστουργημάτων ἐξήγαγον, καὶ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐξαιρέτων ἐκείνων ποιημάτων, τὰ ὅποια ἡ σύμφωνος τῶν αἰώνων κρίσις ἐπέδοκίμασε καὶ τὸ κεκαλλιεργημένον τῶν ἀνθρώπων πνεῦμα ἐν παντὶ τύπῳ καὶ χροίῳ ἐθαύμασεν, εἶναι ἀναγκαῖα εἰς πάντα νέον ὀργῶντα πρὸς τὴν ποίησιν καὶ ὀρεγόμενον τοῦ ἀμαράντου αὐτῆς στεφάνου.

Ἀπομένει ἤδη εἰς ἡμᾶς νὰ λαλήσωμεν περὶ τῶν δύο ὑπολοίπων ποιημάτων· τῆς Εὐφροσύνης δηλονότι καὶ τοῦ Στομίου τῆς Πρεβέξης, ἅτινα ἐκρίθησαν προτιμότερα τῶν μέχρι τοῦδε ἐξετασθέντων.

Ἡ μὲν Εὐφροσύνη εἶναι ποίημα μυθιστορικόν, ἀνήκον ὡς τοιοῦτο εἰς τὸ γένος τῆς διηγηματικῆς ποιήσεως. Πρὸ πάντων παρατηροῦμεν, ὅτι ἡ διάλεκτος τοῦ ποιήματος δὲν εἶναι οὔτε ἡ δημώδης, οὔτε ἡ ὑψηλότερα ἐκείνη καὶ καθαρωτέρα, τὴν ὁποίαν ἤδη οἱ λόγιοι τοῦ ἔθνους μεταχειρίζονται, ἀλλὰ μίγμα ἐξ ἀμφοτέρων. Οἱ δὲ στίχοι ὑφίστανται κατὰ τὸν κανόνα οὐχὶ τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τῆς Ἰταλικῆς στιχοιουργίας, καθ' ὃν πανταχοῦ σχεδόν, ὅπου συνέρχονται δύο συλλαβαί, τῶν ὁποίων ἡ ἡγουμένη λήγει εἰς φωνῆαν, ἡ δ' ἐπαμένη ἀρχεται ἀπὸ φωνήεντος, συνεχφωνοῦνται αἱ δύο ὡς μία (x). Ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῆς χρήσεως λέξεων ἰδιαζουσῶν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ἀδελφῆς Ἐπτανήσου συμπεραίνεται, ὅτι ὁ ποιητὴς εἶναι Ἐπτανήσιος. Ὁ μῦθος τῆς Εὐφροσύνης εἶναι πεπλατμένος, ἀλλὰ φυσικὸς, παριστάνων πιστῶς τὸν χρόνον εἰς ὃν ὑπατίθεται, ἦτοι τὸν περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Καὶ τοῦτο τὸ ποίημα ἐπέμωθη κατὰ δυστυχίαν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ἀτελές· διότι δύο μόνον ἐκ τῶν συνιστῶντων αὐτὸ ἀσμάτων διεβιβάσθησαν εἰς ἡμᾶς, καὶ τούτων τὸ δεύτερον ἔχει

μέγα τι ἐν τῷ μέσῳ χάσμα. Ὅθεν δὲν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν κρίσιν ἀσφαλῆ καὶ βεβαίαν περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ὅλου, περὶ τῆς πλοκῆς αὐτοῦ καὶ λύσεως. Κρίνοντας ὁμῶς ἐκ τοῦ προτεθέντος ἡμῖν τοῦ ποιήματος μέρους, πιστεύομεν, ὅτι καὶ τὰ λοιπὰ δὲν θέλουσιν εἶσθαι πρὸς τοῦτο ἀπύμωρα καὶ κατώτερα. Ἡ Εὐφροσύνη, ὡρμία νεανίᾳ Χία (ἴδε στρ. 166), τῆς ὁποίας οὔτε τὸ γένος, οὔτε τὰ λοιπὰ τοῦ βίου περιστατικὰ δηλοῦνται εἰς τὰ προκείμενα δύο ἄσματα, εἶναι τὸ πρωτόγονον πρόσωπον, ἡ ψυχὴ, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ποιήματος. Ἐλατήρια τῶν πράξεων τῆς εἶναι ὁ ἔρως καὶ ἡ θρησκεία, ἅτινα ταλαντεύουσι τὴν καρδίαν τῆς· ὑπερνικᾷ ὁμῶς ἐν αὐτῇ πάντοτε τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα, ὅπερ πολλάκις ὀλισθαίνουσιν κρατεῖ τὴν νεανίδα, πεσοῦσαν τὴν ἀνεγείρει. Δι' ἔρωτος ἄγνωστος συνδέεται αὐτὴ μὲ τὸν Εὐνομον, νέον Χιον, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν γνωρίζομεν ἄλλο ἐκ τῶν προκειμένων ἀσμάτων, εἰμὴ ὅτι ἦτο εὐγενὴς τὴν ψυχὴν, φιλότιμος, πνέων μίσος κατὰ τῶν τυράννων τῆς πατρίδος του, καὶ ἀνυπόμονος νὰ δράμῃ εἰς τὸν ὑπὲρ ἐλευθερίας αὐτῆς προσαδικώμενον ἀγῶνα. Ἡ Εὐφροσύνη ὁμῶς ἀνκράζεται ὑπὸ τινος θηλυμανοῦς Σατράπου καὶ μεταφέρεται εἰς φρούριόν τι τοῦ Ἑλλησπόντου, ὅπου τρία ἔτη ζῇ εἰς τὸν γυναικωνίτην τοῦ βαρβάρου κατὰ κλειστος, ἀνθισταμένη ἐπιμόνης καὶ καρτερικῶς εἰς πάσας τὰς ἐρωτικὰς αὐτοῦ προτάσεις. Τὴν ἐπίμονον ταύτην ἀντίστασιν τῆς μόνος ἐπὶ τέλους ἴσχυσε νὰ νικήσῃ ὁ σφοδρὸς πρὸς τὸν αἰχμαλωτισθέντα Εὐνομον ἔρως τῆς, τοῦ ὁποίου τὴν ζωὴν ἀπειλουμένην εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Σατράπου διὰ τούτου μόνου τοῦ μέσου νὰ σώσῃ ἐδύνατο. Ἀλλ' ἄμα ἠσθάνθη τὸν μολυσμὸν τῆς, ἀπεφάσισε νὰ ἀπαπλύνῃ αὐτὸν εἰς τὸ αἷμα τοῦ τυράννου τῆς κοιμημένου. Τοῦτο δὲ καρτερικῶς ἐκτελέσασα, φεύγει τὴν ἰδίαν νύκτα πρὸς τὸ παράλιον, ὅπου εὐρούσας περὶδεξιμένον ἀκάτιον ἀνθρώπων ἔρημον, εἰσπηδᾷ εἰς αὐτὸ καὶ λύσασα τὸ ἀπόγειον παραδίδεται εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης καὶ τοὺς ἀνέμους, ὑφ' ὧν φέρεται εὐτυχῶς εἰς ἔρημόν τινα παράλιον τῆς Χίου, κατεστραμμένης ἤδη ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἐκεῖ πλησίον ἐκφέρουσι συγχρόνως τὰ κύματα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ἀκόμη τοῦτο ἡ Εὐφροσύνη, καὶ τὸ νεκρὸν σῶμα τοῦ ἐραστοῦ τῆς, τοῦ ὁποίου αἱ τύχαι καὶ ὁ θάνατος, ἄγνωστα εἰς ἡμᾶς μέχρι τοῦδε, δηλοῦνται βέβαια εἰς τὰ ἀκόλουθα τοῦ ποιήματος ἄσματα. Ἐκεῖ ἀποβᾶσα ἡ νεανίς τὴν νύκτα, καὶ περικυκλουμένη ὑπὸ ἐρημίας ἀλάλου, μελαγχολικῶς φωτιζομένης ὑπὸ τοῦ ὥχρου φωτὸς τῆς Σελήνης, κυριεύεται ὑπ' ἀπελπισίας καὶ ὁρμᾷ νὰ πέσῃ καθ' ὑψηλοῦ τινος κρημοῦ, διὰ νὰ δώσῃ πέρας εἰς τὴν ὀδυνηρὰν καὶ βασανισμένην ζωὴν τῆς. Ἀλλ' αἴφνης ἡ πραῦντικὴ τῆς θρησκείας φωνὴ ἐνηγχέσασα εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τῆς τὴν κωλύει ἀπὸ τοιαύτης θεοσυγοῦς πράξεως καὶ τὴ ἐμπνέει ὑπομονήν. Ἐρχισα λοιπὸν νὰ καταβαίνει τὸν κρημνὸν ἐκεῖνον, ὀλισθαίνουσα κατὰ πᾶν βῆμα καὶ κινδυνεύουσα νὰ κρημνισθῇ εἰς τὸ βάραθρον, ὅτε παρουσιάζεται αἰφνιδίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἡ σεβασμιά μορφή γέροντος ἐρημίτου, ὅστις μετὰ τὴν καταστροφήν, ὡς φαίνεται, τῆς πατρίδος του καὶ τὴν

α) Τοῦτο δὲν παραδέχεται ἡ Ἑλληνικὴ στιχοιουργία, εἰμὴ εἰς ὁρισμένους πνᾶς φθόγγους συνερχομένους ἐν τῇ αὐτῇ λέξει· ἦτοι· εἰς τὰ ια, ιε, ιθ, ιο, ιου, εα, εο, εου, καὶ τὰ ὁμοιόφθογγα· ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ συνεκρῶνσις ὑπόκειται εἰς ἐξαιρέσεις, καὶ εἶναι ἰδίως ἀπαράδεκτος εἰς λέξεις μὴ συνήθεις εἰς τὰ στόματα τοῦ λαοῦ· οἵτι εἶναι αἱ ὡ ν ε ς, ἰ δ ε α· διὰ τοῦτο καὶ ἡ λέξις ὁ ο υ λ ε ῖ α, ἂν μὲν ἔχῃ τὴν συνήθη εἰς τὸν λαὸν σημασίαν τῆς ὑ π η ρ ε σ ῖ α ς, πάσχει συνεκρῶνσιν, ἂν δὲ σημασίαν σ κ λ α β ῖ α ν, οὐχί· διότι ἡ σημασία αὕτη εἶναι ἀσυνήθης εἰς τὸν λαόν.

ἀπώλειαν τῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων φανευθέντων τέκνων του κατέφυγεν εἰς τι σπήλαιον, εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀβάτου ἐκείνου κρημοῦ ἀνοιγόμενον, ἐξήρχετο δὲ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα λαμπάδα διὰ νὰ προσευχηθῇ καὶ καύσῃ ὀλίγον θυμίαμα ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν τέκνων του. Τὸ φῶς τῆς λαμπάδος καὶ ἡ θεὰ τοῦ γέροντος ἀνακαλοῦσι τὴν ἐλπίδα εἰς τὴν ἀπηλπισμένην καρδίαν τῆς Εὐφροσύνης. Εἰς τὴν γοερὰν φωνὴν τῆς νεάνιδος ζητούσης βοήθειαν τρέχει ὁ γέρων, τὴν χειραγωγεῖ εἰς τὴν κατάβασιν τοῦ κρημοῦ καὶ τὴν δέχεται εἰς τὸ σπήλαιόν του. Ἐκεῖ ἡ Εὐφροσύνη διηγεῖται εἰς τὸν ἐρημίτην τὰ παρελθόντα δεινὰ καὶ εὐρίσκει παρηγορίαν εἰς τοὺς εὐσεβεῖς λόγους τοῦ πρᾶυθίμου γέροντος, τὸν ὁποῖον τὰ ἴδια δυστυχήματα κατέστησαν συμπαθητικὸν εἰς τὰς δυστυχίας τῶν ἄλλων. Ἐνταῦθα περατοῦνται τὰ προτεθέντα ἡμῖν δύο τοῦ ποιήματος ἄσματα· τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τοῦ μύθου, ἀποταμιευθέντα εἰς τὰ λοιπὰ ἄσματα, μένουσιν εἰσέτι ἄγνωστα. Ἐὰν ῥηθέντα δύο ἄσματα δεικνύουσιν ἱκανῶς, ὅτι τὸ ποίημα εἶναι πρὸν φαντασίας ζωηρᾶς ἐνταυτῇ καὶ κανονισμένης, ὑπηρετούσης εἰς καρδίαν εὐαίσθητον· ὅτι ὁ ποιητὴς γινώσκει τῆς ποιήσεως τοὺς κανόνας καὶ ἀνέγνωσεν ἱκανά. Πάντα τὰ πρόσωπα, ὅσα ἐν τῷ ποιήματι παριστάνει, ἔχουσι χαρακτῆρα ὠρισμένον καὶ φυσικόν, συνδέονται προσηκόντως μὲ τὸ πρῶτον πρόσωπον, καὶ ἡ πρὸς τοῦτο σχέσις αὐτῶν εἶναι φυσικὴ καὶ ἀδιάσπαστος. Πᾶσαι αἱ πράξεις συμπλέκονται φυσικῶς μετ' ἑλλήλων· ἔχουσι δὲ τοιαύτην πρὸς τὸν ὅλον μῦθον σχέσιν, καὶ συντελοῦσιν οὕτως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτοῦ καὶ ἐξέλξιν, ὥστε οὐδεμία φαίνεται περιττὸν παραιώρημα. Αἱ θέσεις, εἰς ἃς τὰ διάφορα πρόσωπα τίθενται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ, εἶναι ἐπιτήδεια εἰς χαρακτηρισμὸν ἐκάστου αὐτῶν, διεγερτικαὶ τῆς προσοχῆς τοῦ ἀναγνώστου καὶ προσδιαθετικαὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ. Αἱ μεταφοραὶ, αἱ εἰκόνες καὶ αἱ παραβολαί, ὀλίγων ἐξαιρουμένων, εἶναι ἐπιτυχεῖς, καλαί, καὶ τινες αὐτῶν καινοφανεῖς καὶ πρωτότυποι. Ἄς ἀφώμεν ἐνταῦθα δείγματά τινα τῶν καλλονῶν τοῦ ποιήματος, »

« Ἡ Εὐφροσύνη εἰς τὴν καρδίαν τῆς ὁποίας τὸ θρησκευτικὸν αἶσθημα ἐνεργῶλεως, διηγεῖται πρὸς τὸν ἐρημίτην μίαν ἑαυτῆς συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἐραστοῦ της, τὸν ὁποῖον ὡς φαίνεται ἡ θεὰ τῶν ἀστέων καὶ βαρβάρων καταπιεζόντων τοὺς ὁμογενεῖς του καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι οἱ θῆνοι τούτων, τέσσαρας αἰῶνας ἀναβαίνοντες εἰς τὸν οὐρανόν, δὲν εἰσηκούοντο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, εἶχε ῥάψῃ εἰς θρησκευτικούς δισταγμούς. Ἦτο νύξ, ἡ σελήνη ἔλαμπεν, ὅτε ἡ Εὐφροσύνη περιέμενε τὸν Εὐνομον εἰς τὸ δάσος· ἀλλ' αἶφνης νέφη σκοτεινὰ ἐλάλυφον τὸ πρόσωπον τῆς σελήνης καὶ τοῦτο ὡς κακὸς τις οἰωνὸς ἐθορύβησε τὴν νεάνίδα. Ὁ Εὐνομος τέλος πάντων ἔρχεται· καὶ ἰδοὺ μέρος τι τοῦ μεταξὺ τῶν δύο ἐραστῶν διαλόγου, ὡς διηγεῖται αὐτὸν πρὸς τὸν ἐρημίτην ἡ Εὐφροσύνη.

Στρ. 134 » Ἐλαμπε ἡ νύκτα κ' ἔχαιρε,
ἡ γῆ κρυφογελοῦσε

» Καὶ μία Σελήνη ὀλόχαρη
τ' ἀστέρια ἐκυνηγοῦσε

Ἀπὸ τὸν οὐρανὸ.

» Πλὴν τῶρα κύττα, Εὐνομε,
ὁ κόσμος σκοτεινάζει,

» Καὶ τὴν σελήνην σύννεφο
τρομακτικὸ σκεπάζει.

Τί λέγεις εἶναι αὐτό;

136 » Κ' ἐκεῖνος μ' ἀπεκρίθηκε·

ὦ! ἂν πιστεύης, σφάλλεις,

» Πῶς τὰ οὐράνια κτίσματα
ς' τὸν ἔρωτα ποῦ πάλλεις

Συμπάλλουσι στιγμῇ.

» Ἄφοῦ τὸν κόσμον ἐπλάσεν,
ὡς καὶ ὁ θεὸς κ' ἐκεῖνος,

» Φίλη, τὸν ἐλθσμόνησε!
δι' αὐτὸ τοῦ σκλάβου ὁ θρῆνος

Δὲν τὸν παρενοχλεῖ.

» Καὶ μίαν στιγμὴν οἱ λόγοι του
οἱ τόσο ἀπελπισμένοι

» Σαλεύουσι τὴν πίστην μου,
καὶ ἀμφίβολη μοῦ μένει

Ἰδέα περὶ Θεοῦ.

» Ὡς ἀπομένει ἀμφίβολη καὶ μυ-
ρισουντριμμένη

» Εἰκὼν καμμία εἰς ὕδατα,
ποῦ ἐτάραξε ῥιμμένη

Πέτρα μετὰ θυμοῦ.

Καλλίστη παραβολή! Ἡ ἰδέα τοῦ Θεοῦ, ἥτις φύσει ἐναποτυποῦται εἰς τὸ καθαρὸν καὶ γαλήνιον τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα, ταράττεται μίαν στιγμὴν καὶ συντρίβεται ὑπὸ τοῦ ἀπερισκέπτου λόγου, τοῦ ἐκφυγόντος τὰ χεῖλη τοῦ Εὐνόμου ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ αὐτοῦ, ὡς ταράττεται καὶ συντρίβεται τὸ εἰς τὰ καθαρὰ καὶ ἡσυχὰ ὕδατα σχηματιζόμενον ἱνδαλμα τῶν φυσικῶν ἀντικειμένων ὑπὸ λίθου ῥιπτομένου μετὰ θυμοῦ. »

« Ἡ αὐτὴ Εὐφροσύνη, ὅτε μετὰ τὸν φόνον τοῦ Σατράπου κατέβη τὴν νύκτα εἰς τὸ παράλιον καὶ ἐρρίφθη εἰς τὸ ἐκεῖ εὐρεθὲν ἀκάτιον, ἰδοὺ τί λέγει πρὸς τὴν προσωποποιουμένην θάλασσαν, εἰς τὴν ὁποίαν παραδίδεται.

Στρ. 191 » Στὴν ἀγκαλιά σου, θάλασσα,
ποῦ πέρτω, πόνεσέ με.

Μὲ τὸ μικρόν μου ἀκάτιον
ς' τὴν Χίον πέρασέ με,

Στὴν ποθητῇ μου γῇ.

Καὶ στρώσέ μου στὴν πλάτη σου
τὴν ἀργυρῇ γαλήνῃ,

Κρύψε βαθεὰ τὰ κύματα
καὶ φέρε τὴν Φροσύνην

Στοῦ Εὐνομου τὴν γῇ.

Εἶναι πλατὺ τὸ πέλαγο,
καὶ ὅπου γυρίσω δρόμοι!

Τ' ἀστέρινον ἀλφάθητο
δὲν ἔμαθα, καὶ ἀκόμη
Δὲν ἐπίασα κουπί.

Τίς δὲν αἰσθάνεται τὴν καλλονὴν τῆς ἐπιτυχοῦς λευθέρωσιν ὁλοκλήρου τῆς Ἀσπρηνίης καὶ Αἰτωλίας;

«Εὐὼ ἐπιγινώσκωμεν τὰς ἀρετὰς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματος, εὐρίσκωμεν ὁμῶς εἰς αὐτὸ καὶ ἱκανὰ ἐλλείμματα.»

«Α. Ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι ὁμαλὴ, ἀλλὰ κράμα τι, ὡς προείπομεν, τῆς χυδαίας διαλέκτου καὶ τῆς γλώσσης τῶν λογίων· τοῦ τοιοῦτου κράματος προτιμητέα ἴσως εἶναι ἡ καθαρὴ χυδαῖζουσα διάλεκτος, εἰς ἣν συνετέθησαν τὰ ἡρωϊκὰ ἐκείνα τοῦ λαοῦ ᾄσματα, ἃ τινὰ ἤρεσαν τοσοῦτον, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ τῶν ποιητῶν τῆς Γερμανίας προεξάρχων Γοίθιος δὲν ἀπηξίωσε νὰ μεταφράσῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν.»

«Β. Ἡ στιχουργία ἔχει ἱκανὰ ἐλαττώματα· οὐχὶ μόνον διότι ἀκολουθεῖ, ὡς προείπομεν, τὸν κανόνα ξένης στιχουργίας, τῆς Ἰταλικῆς, ὅστις εἶναι εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ποίησιν ἀπαράδεκτος, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ὁμοιοκαταληξία πολλὰχὺ δὲν εἶναι ἀκριβὴς (α).»

«Γ. Παρεκτός γεγραμμάτων τινῶν ἀμαρτημάτων (β) καὶ τινῶν ξενολογιῶν (γ) περιέχει τὸ ποίημα καὶ ἐννοίας τινὰς σολοίκους (δ).»

«Προσθετέον εἰς ταῦτα, ὅτι ἀτελοὺς ὄντος τοῦ ποιήματος, εἶναι εἰς ἡμᾶς ἀδύνατον νὰ ἐπιφέρωμεν κρίσιν ἀσφαλῆ περὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ ὅλου μυθιστορήματος.»

Τὸ δὲ Στόμιον τῆς Πρεβέζης, περὶ τοῦ ὁποῦ ἤδη ὑπολείπεται νὰ λαλήσωμεν, ἐπιγράφεται *Διθύραμβος*· ἀλλ' ἡ ἐπιγραφή δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ πρᾶγμα. *Διθύραμβοι* ὠνομάσθησαν κατ' ἀρχὰς λυρικοὶ τινες ὕμνοι εἰς τὸν Διόνυσον· κατόπιν δ' ἐξετάθη ἡ λέξις καὶ εἰς ὕμνους ἄλλων θεῶν· ἐάν δὲ καὶ ληφθῇ ἡ λέξις εἰς σημασίαν ἐτι εὐρυτέραν, μένει ὁμῶς πάντοτε ὁ *Διθύραμβος* ποίημα λυρικὸν καὶ ποίημα ἐμφαίνον τὸν ποιητὴν ὑπὸ τηλικούτου ἐνθουσιασμοῦ κάτοχον, ὥστε παρατηρεῖται ἐντεῦθεν ἀταξία τις ἰδεῶν ἐν αὐτῷ καὶ τις ἀπὸ ἰδέας εἰς ἰδέαν αἰρνιδία καὶ παράτολμος μεταπήδησις. Ἀλλὰ τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης, καίτοι ὅλον εἰς μέτρον λυρικὸν ἐντεινόμενον, εἶναι ὁμῶς κατὰ τὴν οὐσίαν διηγηματικὸν ποίημα, ἔχον ἑᾶσιν ἱστορικὴν τὴν κατὰ τὸ 1828 ἔτος ἐπιτυχῶς τολμηθεῖσαν εἰς τὸν ἀμβρακικὸν κόλπον εἰσβολὴν πέντε κανονοφόρων ἑλληνικῶν. Τὸ πολεμικὸν τοῦτο κατόρθωμα δὲν εἶναι μάχη πολύνεκρος· ἀλλὰ δὲν εἶναι διὰ τοῦτο μικρὸν, ὡς ἐκ πρώτης ὕψεως φαίνεται· διότι ἔσχε μεγάλα ἀποτελέσματα, συντελέσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν πτώσιν τοῦ Ἀκτίου καὶ τὴν ἐ-

δεικνύει δὲ τὴν ἀτρόμητον τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν ἀνδρείαν οὐχὶ ὀλερώτερον παρὰ τὰς πολυνεκτικὰς καὶ πολυκρότους ναυμαχίας, ἐν αἷς οἱ γενναῖοι ἡμῶν ναυτικοὶ ἀνεκαίνισαν τὰ ἀρχαῖα τῆρας τῆς Σαλαμῖνος καὶ τῆς Μυκάλης. Ὁ φιλόπατρις ποιητὴς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ποιήματος ἠθέλησε δι' αὐτοῦ νὰ ὑμνήσῃ τὴν ἀνδρείαν τῶν ἀπτολήτων ἡρώων ναυτῶν, καὶ κατὰ τὴν ἐπίσημον τάσιν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐορτάζομεν τὴν ἐναρξιν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγώνος καὶ μνημονεύομεν τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, νὰ ἀνακλέσῃ εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν τοὺς θαλασσίους τῆς ἐλευθερίας ἀθλητάς, τοὺς κατ' ἐκείνην τὴν εἰσβολὴν δοξαζθέντας, καὶ νὰ ῥέψῃ ἐπὶ τοὺς λησμονημένους τάφους τῶν ἐκεῖ εὐκλεῶς τότε πεσόντων ὀλίγα ἄνθη τοῦ Παριναεοῦ. Εὐσεβὴς καὶ ἀξιεπαῖνος πρόθεσις!

«Ἄν καὶ τὸ Στόμιον τῆς Πρεβέζης ᾖ διήγησις ἱστορικοῦ γεγονότος, δὲν εἶναι ὁμῶς ψιλὸν ἀπὸ τοῦ θηταυροφυλακίου τῆς μνήμης ἐκφόρημα, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐρετικὴ τοῦ ποιητοῦ δύναμις συνειργάσθη μὲ τὴν μνήμην καὶ συνετέλεσεν οὐχ ἥττον τάτης εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς ὅλης ἱστορικῆς εἰκόνης καὶ διακόσμησιν· ὅστις δὲ τὸ ἀπλοῦν ἐκεῖνο καὶ στιγμιαῖον, ὡς εἰπεῖν, ἱστορικὸν γεγονός, ἐδυνήθη νὰ πλατύνῃ καὶ κοσμήσῃ οὕτως, ὥστε νὰ πλάσῃ ἐκ τῆς ὀλίγης ταύτης ὕλης καλὸν ποίημα ἐκ 512 στίχων, χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς τὸ ἀνεῖμένον καὶ χαλκρὸν, οὗτος δὲν δεῖκνύει βέβαια μικρὴν εὐρετικὴν δύναμιν. Τὸ ποίημα τοῦτο ἔχει ἀναντιρρήτως πολλὰς ἀρετὰς, ἀλλ' οὐχὶ ἀμειβέας ἐλλειμμάτων. Τὸ λεκτικὸν εἶναι καθαρὸν χυδαῖστων, ἐκλεκτὸν καὶ ἐντονον, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν καθρεῖται ἀμαρτημάτων (α). Αἱ ἐννοιαί εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φυσικαὶ καὶ ζωηραί, ἀλλὰ παρατηροῦνται μεταξὺ καὶ πλημμελεῖς οὐκ ὀλίγαι, περιέχουσαι στοιχεῖα ἀτυμείδαστα, ἢ ἀλ-

α) Π. χ. στρ. 2. κόλπος βαθύς (ἀπὸ) τῆς γῆς τῶν Κουρήτων τὴν γῆν τῆς Πείρου ἐδίχαζε (ἐχώριζε. στρ. 4. τὰ θνήσκοντα (θανόντα). στρ. 19 λαίλαψ φοικτός (φοικτή). στρ. 29. σπεῦσον πετώτα εἰς (μὲ) εὐλα πτερὰ. στρ. 49. ἡ σκιά τοῦ Βελεστίνου (Βελεστινίου δηλ. δηλ. τοῦ Πέγγα). στρ. 51. ἄθλον (ἄθλος) στέφεται. στρ. 52. Ὅποτε (ὅποταν) γὰρ κλονήσῃ τῶν ἄλλων μητέρων τὴν φρένα. στρ. 96. καὶ ῥέ· ἡ ὀλκὰς (ἡ ὀλκὰς δὲν ῥέει, ἀλλὰ τρέχει). Οὕτως εἶναι ἐνταῦθα ἀποδεκτὰ ἡ ἀποστροφή τῆς ληγουσῆς ὀλκὰς, ναὺς καὶ κανονοφόρος λαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ ὡς ταυτόσημα. στρ. 124. ἀπόμασσον (ἀπόμαξον).

β. στρ. 24. Ἠγέρθην ψυχρὰς ἀπὸ φόβου τὰς τρίχας ὀρθῶν. (Ὁ φοβούμενος δὲν ὀρθοῖ τὰς τρίχας, ἀλλ' αὐταὶ ὀρθοῦνται χωρὶς τῆς θελήσεώς του.)

στρ. 37. Καὶ χύνει μὲν ὁ φωνὸν δοῦπον βροντῆς Μονόμματος κύκλωφ ἀγρίων παιάνων.

(ὁ βόμβος ἐνός κανονίου παύσεται οὕτω καὶ ὡς φωνή, καὶ ἐν ταύτῃ ὡς δοῦπος καὶ ὡς βροντῇ καὶ ὡς παιάν· δηλαδὴ *serpentes avibus gementur, tigribus agni* κατὰ τὸν Ὁράτιον.)

στρ. 40. Ἀμποτε πάντα εἰς ὅμοιον μῆμα

ἢ Ἀγαρ ταρῆ!

(Δὲν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ἢ Ἀγαρ, ἀντὶ ἡ ἀγαρὴν ἢ φελή.)

α) Π. χ. ἡ λέξις *βουνα* τίθεται ὡς ὁμοιοκαταληκτικὸς τῇ *κλειστα*, ἡ *ζωὴν* τῇ *βαθύν*, ἡ *δελεῖ* τῇ *κρύψῃ* (στρ. 79), ἡ *γλαῦκα* τῇ *πλάκα*, ἡ *τὰ βάθη* τῇ *ἐσυνάχθη* καὶ τὸ χαρότερον ἡ *γῆ* τῇ *γῇ* (στρ. 194, 192).

β) Π. χ. κτυπεῖ σάιταις (στρ. 46) *σταματᾷται* (παθητικὸν ἀντὶ οὐδετέρου. στρ. 34), τοῦ βράχου τὸ ἀχανέστον βάθος (στρ. 35), τοῦ τυράννου τὸν λογισμόν τοῦ (στρ. 159). τὰ βόγκοντα κύματα (στρ. 89).

γ) Π. χ. Στὸ πείσμα ἔλου τοῦ χρόνου (στρ. 40).

δ) Π. χ. ὁ ἥλιος ἀνέταλε δαφνοστόφεος (στρ. 7). τοῦ κάλλους τὴν ὁρμήν (στρ. 47) τὸ ἀγαρινὸ σπαθί εἶχε θάψῃ τῶν υἱῶν του τὰ κόκκαλα (στρ. 52). τρίμω καὶ ὠχρίασα (στρ. 133). πῶς εἶδεν ἡ Εὐφροσύνη ἐν νυκτὶ τὴν ὠχρίαν τῆς· εὐρίσκω ἀκάτιον μὲ μυρρισμέναν κάλλη. (στρ. 188.)

λως ἀπροσφύεις (ε). Ἡτοίκονται δ' ἐν αὐτῷ καὶ τινες μεταφοραὶ λίαν βεβιασμέναι (γ), καταχρήσεις λέξεων εἰδικῶν καὶ στυκτέων, οἷα εἶναι ἡ παράστασις τῶν κανονίων διὰ τῶν λέξεων τὰ λυσσώδη τοῦ κόλπου θηρία, ἢ τὰ χάλκινα κήτη. Μερπτὴ ἐστὶ εἶναι ἡ σωφροσύνη τῶν εἰκόνων, καὶ ἡ δι' ἄλλων λέξεων δις καὶ τρίς κατὰ σειράν ἐπαναλήψις τῶν ἐννοιῶν (δ).^ο

α. Τῶν καλῶν χωρίων τοῦ ποιήματος φέρομεν ἐνταῦθα τὰ ἐξῆς δείγματα.^ο

α. Ὁ ποιητὴς περιγράφει τὴν εἰσπλυν τῶν τεσσάρων πρώτων κανονοφόρων εἰς τὸν ἀμβρακικὸν κόλπον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

- στρ. 41. Ἐνῶ πρὸς τὸν κόλπον ἡ θάλασσα φεύγει
Σαλεύουσα μέχρι μυχού. κ' ἐλαφρὸς
Εἰς τὰ γαῖα νῶτα τῆς παίζει ἀφρόδες,
Ταυτοδρόμα φεύγουν νεῶν δύο ζεύγη.
42. Ἐν εἶδει σταυροῦ τὰ λευκά των πτερὰ
Εἰς οὐρίον πνεῦμα ζεφύρου ἀπλόνουν.
Πιστοὺν καὶ μὲ ῥύγχος ὅζῳ αὐλακόνουν,
Ὀργίλα νερά.
43. Λυσσώδεις τὸ μάκρος τοῦ τείχους ἀστράπτει
Καὶ καίει καὶ στρόβιλον χύνει σφαιρῶν.
Μηνία δαιμόνων ἐκεῖ στυγερῶν
Κροτεῖ τὸν αἰθέρα, τὴν θάλασσαν σκάπτει.
47. Ὡ! θαῦμα σιγῶν καὶ θρασείας ἀρμενίζουσιν
Ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ κηπιῶν καὶ πυρός.
Ὁ ζεφυρὸς ἐξώθεν πνέ' ἤχηρός,
Αἱ πρῶραι στενάζουσιν, τὰ κύματ' ἀφρίζουσιν.
48. Σιγῶν' ἀλλ' ὅποτε περοῦν τὸ βραχὺ
Ἀνάμει' Ἀκτίου καὶ πόλεως χάσμα

6. στρ. 87. Τίς ὄγκος ἀπέναντι λάμπων κινεῖται
Καὶ θόρυβον χύνει καὶ δοῦπον κλαγγῆς;
(ὁ δοῦπος δὲν δύναται νὰ προέλθῃ ἐκ τῆς κλαγγῆς, οὔτε νὰ ἀναχθῇ εἰς αὐτὸν ὡς αἷτιον ἢ ἀποτέλεσμα)

στρ. 91. Ἀλλ' ἔλκει τὸ ξίφος ὁ Ἕλλην στρατός. (ὁ στρατός εἶναι εἰς λόγος στρατιωτῶν πρὸς στ. 38)

στρ. 53. Ἀνδρεῖς Σπαχῆ,
Καὶ σοῦ νεανίου τὸ τέρμα βραχὺ. (τὸ τέρμα δὲν εἶναι οὔτε βραχὺ οὔτε μακρόν, ἀλλὰ τὸ τερματιζόμενον, ἦτοι ὁ βίος.)

στρ. 56. Αἱ νῆες ἀκράτητοι σποῦν τὴν γραμμὴν
Λυσσώδη θανάτου ἐκχύνουσιν ζάλην,
Κ' ἐπείσθη τὸ κύμα ὡρᾶν τὴν μεγάλην
Θαυμάζον ὁρμὴν,
(ἐνῶ αἱ νῆες ἐκχύνουσιν λυσσώδη ζάλην θανάτου, τὸ κύμα ἐπείσθη φυσικὰ ἐκ τῆς ζάλης τῆς τῆς. οὐχὶ δὲ ὡς ἂν θαυμάζον τὴν μεγάλην ὁρμὴν)

στρ. 111. Ὁξὺς τὸν αἰθέρα κλαυθμὸς διαδαίνει
Γυνὴ κλαυθμυρίζει (πῶς ὁ κλαυθμυρισμὸς γίνεται ὁξὺς κλαυθμὸς διαδαίνων τὸν αἰθέρα;)

στρ. 94. Ἡ ναὺς ἐμβαίνει ὀψοῦσα ἀλαζόνα σταυροῦ.
(τὸ ἐπίπλεον ἀλαζόνα σημαίνει κανὴν ὑπερηφανίαν καὶ ἐπίδειξιν, οὐδόλως ἀρμόζει εἰς τὸν σταυρὸν, ἀλλ' εἰς τὴν ἡμισέληνον.)

γ. π. χ. Σφαιρῶν ἐκτόμβας ὁ θάνατος καίει στρ. 46.

δ. Ἴδε στρ. 43-46.

Ἐκ στόματος δλων τὸ θούριον ἄσμα
τοῦ Ῥῆγ' ἀντηχεῖ.

α. Γραῖα εἶναι ἀκόμη ἡ περιγραφή τῆς φιλοτιμίας καὶ γενναιότητος τοῦ κυβερνήτου τῆς πέμπτης κανονοφόρου, ὅστις, ἀπὸν καθ' ἣν ὥραν αἱ ῥηθεῖσαι τέσσαρες κανονοφόροι διατάχθησαν ὑπὸ τοῦ Ναυάρχου νὰ εἰσπλεύσωσιν εἰς τὸν κόλπον καὶ κατόπιν ἐλθῶν, ἀγχαντεῖ ὅτι ὑπελείφθη αὐτὸς καὶ τρέχει ἐνθουσιώδης νὰ συμμεριθῇ τὴν δόξαν τῶν ὁμοστόλων του ἐκφωνῶν τοιαῦτα.

στρ. 78. Κ' ἐγὼ τῆς θαλάσσης υἱὸς ὀδηγῶ,
Κ' ἐγὼ εἰς κινδύνους θηρεύω τὴν φήμην.
Ποῦ εἶνε οἱ ἄλλοι; . . προδότηι! δὲν ἤμην
ὁ πέμπτος ἐγώ;

79. Ὀργόνουν τὸν κόλπον οἱ σύγκληροι φίλοι,
Κ' ἐγὼ φθόνου θυμῶ, ναυτῶν ἐμπαιγμός . . ;
Ἀλλ' ὄχι! ὅα ἴδῃ ποῦ φέρει θυμὸς,
ὅα ἴδῃ, ποῦ φθάνει καρδίᾳ ὀργίλῃ.

80. Κ' ἐμβαίνει εἰς τὴν λέμβον· κ' ἐκείνη βοῇ
Κ' ἐκείνη πετῶσα τὸ κύμα διχάζει.
Αὐτὸς τὴν ὀλκάδ' ἀναβαίνων κραυγάζει
Βαρεῖα φωνή.

81. Τὴν ἄγκυραν ἄρατε, ναῦται ἀνδρεῖοι!
Ἡ κύπτουσα πρῶρα κτυπᾷ τὸ νερόν.
Ἡ ἄλυσις τρίζει μὲ θροῦν ἤχηρόν.
Ἡ ναὺς τὰ πτερὰ δεξιόθεν τανύει.

82. Ὅπισω τῆς φεύγουν καὶ πλοῖα καὶ γῆ,
Κ' ἐνῶ ἀρμενίζει πλευρόθεν κλιμένη,
Κατάθαμβον ἐτι τὸ πλήρωμα μένει
ἐν ἄκρα σιγῇ.

83. Σταυρώσατε, πάλιν βοᾷ, τὰ ἱστία,
Τὸν δροῦνον στρέφων εὐθύς χαλινόν.
Καὶ στρέφεται ἅμα ἡ ναὺς ὡς πτηνόν,
Καὶ αὖρα τῆς πλήττει τὴν πρύμνην οὐρία.

84. Ἀκούετ' ἐκ πρῶρας φωνὴ σιγαλή;
Φωνὴ νεανίου αὖ ποῦ τρέχει; δὲν βλέπει;
Δειλέ! ἀπαντᾷ ὁ πρυμνοῦχος, δὲν πρέπει
Γυνὴ νὰ λαλή.

85. Σιγὴ τὸν τραχὺν διαδέχεται φθόγγον,
Ἐγγίζουσιν αἱ δύο ἄκται βαθμηδόν,
Τὸ τεῖχος Προβέζης ἐγγίζει σχεδόν,
Μακρόν ἐκτελίσσον τὸν μέγαν τοῦ ὄγκου.

86. Εἰσείθεν θερμὰ ἐκ τῆς πρώτης ὁρμῆς
Ἀστράπτουν ἐκ νέου τὰ χάλκινα κήτη
Κ' ἐγγὺς τῆς ὀλκάδος τὸ κύμα ὀρύττει
Σφαιρῶν καταγιγῆς.

Ὁ ἐπιπληχθεὶς νεανίας εἶναι ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυβερνήτου σιγᾷ μετὰ τὴν ἐπίπληξιν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀνδραγαθεῖ κατὰ τὴν συμπλοκὴν τῆς κανονοφόρου μετὸν κωλύοντα τὸν εἰσπλυν τουρκικὸν στολίσκον, φωνεῖ τὸν ἀνδρεῖον γαμβρὸν τοῦ Φρουράρχου Σελίμην προσβαλόντα τὴν κανονοφόρον ἐπὶ λέμβου πλήρους Ἀλβανῶν, ἀπασπάσας ἀπὸ τῶν χειρῶν του τὴν ἀρπάγην. Ἴδού δὲ τότε πῶς ἀποκρίνεται εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐπίπληξιν.

Στρ. 107. Ἐμπρός τοῦ πρυμνοῦχου καλὸς νεανία,
Ἀνδρόπαις, ὡς εἴκοσι μόλις ἐτῶν,
Προβάλλει καὶ λέγει ἀρπάγην κρατῶν·
Τὸ λάφυρον εἶναι χειρὸς γυναικείας;

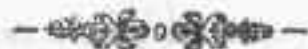
101. Κ' ἐκεῖνος· σέ εἶδα· δὲν εἶσαι γυνή·
Ἀγὼν πλὴν εἰς Πρέβεζαν ἄλλος θὰ γείνη·
Ὁ θέλων καθόλου τὸν ῥύπον νὰ πλύνῃ
Ἐκεῖ θὰ φωνῇ.

α Ἀπὸ ἐξητάσαμεν ἀμφότερα τὰ τελευταῖα δύο ποιήματα, τὴν *Εὐφροσύνην* καὶ τὸ *Στόμιον* τῆς *Πρεβέζης*, καὶ ἐσημειώσαμεν ἐκατέρωθεν τὰ τε πλεονεκτήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα, συνεκρίναμεν αὐτὰ πρὸς ἀλλήλα, διὰ νὰ ἀποφανθῶμεν περὶ τῆς σχετικῆς αὐτῶν ἀξίας. Ὅθεν, ἐξαιρουμένου ἐνὸς μόνου τῶν κριτῶν, κρίναντες προτιμητέον καὶ βραβευτέον τὸ *Στόμιον* τῆς *Πρεβέζης*, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἄλλων, ἡ μὲν *Εὐφροσύνη* ἐκρίθη ὑπερτέρα τοῦ *Στομίου* τῆς *Πρεβέζης* κατὰ τὴν ποιητικὴν εὐρεσιν, τὴν αἰσθηματικότητα, καὶ τὴν καλλονὴν καὶ καινοφάνειαν τῶν εἰκόνων· τοῦτο δ' ἀνώτερον ἐκείνης κατὰ τὸ λεκτικὸν καὶ τὴν ἀκρίβειαν τῆς στιχοθεσίας. Ἐθέλωμεν λοιπὸν διατάξῃ, πότερον τῶν δύο ἦτο ἐκ προτιμήσεως βραβευτέον, ἐάν τὰ ἐν ἐκατέρῳ ἐλλείμματα ἦσαν ὀλιγώτερα ἢ ἐλαφρότερα. Ἀλλ' ὥρμιως σκεθεν-
τες δὲν ἐκρίναμεν πρέπον νὰ ἀπονεμηθῇ τὸ βραβεῖον εἰς ποιήματα, πολλὰ μὲν ἔχοντα τὰ καλὰ καὶ εἰς τοὺς ποιητὰς αὐτῶν τιμὴν οὐκ ὀλίγην περιποιούντα, ἀλλ' ἀπολειπόμενα τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου τῆς δοκιμότητος, ἥτις ἤθελε καταστήσῃ αὐτὰ ἀληθῶς βραβεύσεως ἀξία. »

Ἐν τούτοις νομίζομεν δίκαιον νὰ ἐπαινέσωμεν ἀμφοτέρους τοὺς ποιητὰς καὶ νὰ ἐμφυχώσωμεν αὐτοὺς εἰς τὸ στάδιον τῆς ποιήσεως, πρὸς ἣν ἔχουσιν ὁμολογουμένως οὐκ ὀλίγην εὐφροσύνην καὶ δεξιότητα. Πεποί-
θαμεν δὲ, ὅτι δι' ἐκτενεστέρας προσοχῆς καὶ μελέτης θέλουσιν ἀναπτύξῃ καὶ ρυθμίσῃ τὴν εὐτυχῶς ἐνσπάρεισαν αὐτοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως ποιητικὴν δύναμιν, καὶ διὰ τῆς παραγωγῆς τελειότερων τοῦ πνεύματος αὐτῶν προϊόντων οὐχὶ μόνον θέλουσιν ἀξιοθῆ τοῦ βραβεῖου, τὸ ὅποιον ὁ φιλογενὴς ἀθλοθέτης ὥριτεν εἰς τὸν ἐν τῷ ποιητικῷ τούτῳ ἀγῶνι ἀναδεικνυόμενον νικητὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν θέλουσι στέψῃ μὲ τὴν ἱεράν δάφνην τοῦ Πανασσοῦ, ἥτις πολλοὺς αἰῶνας ἀπομαρυνθεῖσα ὑπὸ τῶν δριμύτερον ἐξ ἀνατολῶν προσπνευσάντων χειμερίων ἀνέμων, ἤρ-
χισεν ἤδη πάλιν νὰ ἀναθάλλῃ εἰς τὰς ζωοποιεῖς τῆς ἐλευθερίας ἀκτίνες καὶ ὑπὸ τὴν πατρικὴν Κυβέρνησιν τοῦ φιλομούσου καὶ φιλαγάθου ἡμῶν Ἀνακτος. »

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ λόγου τὸ ἀκροατήριον ἀντήχησεν ὑπὸ ζωηρῶν χειροκροτήσεων, δι' ὧν τὸ πεφωτισμένον ἐκεῖνο κοινὸν ἅμα μὲν ἐπεδοκίμαζε τὸν ἀγορεύσαντα, ἅμα δὲ ἐξέφραζε τὴν ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν ἀγωνοθέτην, τοῦ ὁποῖου ἡ εὐτυχὴς ἰδέα ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοσοῦτον σπουδαῖα μελετήματα, ὑφ' ὧν χειραγωγούμενοι οἱ νέοι ἡμῶν ποιηταὶ θέλουσι βεβαίως ἀναδειχθῇ ἐν τῷ μέλλοντι ἐτι μᾶλλον ἀξιοὶ τῶν προσδοκίων τοῦ ἔθνους.

Ἐπειδὴ τὸ βραβεῖον δὲν ἐδόθη ἐφέτος, τὰ χρήματα, κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀθλοθέτου, ἐν τούτῳ περιπτώσει, θέλουσι χρησιμεύσει εἰς ἀγορὰν βιβλίων χρησίμων εἰς τὸ φιλογενικὸν τῆς φιλοσοφικῆς τοῦ Πανεπιστημίου σχολῆς τμήμα.

Ο ΑΠΤΕΡΥΓΟΣ.

Ὅταν λέγῃ τις πτηνὸν ἐννοεῖ τὸ δίπουν ἐκεῖνο ζῶον τὸ ὅποιον, εἴτε νηρόμενον εἰς τοὺς ἀέρας, εἴτε διαιτώμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἔχει πτέρυγας, ἔστω καὶ ἄνευ πτερῶν· ἀλλὰ πτηνὸν, στερούμενον ἐξ ὁλοκλήρου πτερόγων εἶναι, ὁμολογητέον, ἐκ τῶν περιεργότερων κτισμάτων τῆς φύσεως.

Τοιοῦτον εὐρίσκεται ἐν τῇ Νέᾳ Ζελανδίᾳ, κατὰ τὴν Ὠκεανίαν, κιουί-κιουί ὀνομαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἔχον μέγεθος μὲν μικρᾶς ἰνδικῆς μελιαγρίδος (γάλλου) πτερά δὲ ξανθόμαυρα καὶ τραχεῖα, καὶ ῥάμφος ἐπίμηκες καὶ εὐθύ, δι' οὗ σκάπτων τὴν γῆν τρέφεται διὰ τῶν σκωλήκων τῶν λεπιδωπτέρων καὶ κο-

Ἀπτερυγος.

λεοπτέρων. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ εἶναι μικροί, ἐπικαλυπτόμενοι ὑπὸ μεμβράνης εἰς ἄλλον ἐλαστικῆς, καὶ ἡ κεφαλὴ σμικροτάτη συγκρινομένη πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος· περὶ δὲ τοὺς μυκτῆρας ἔχει μακρὰς τρίχας τραχείας ὡς τὰς τοῦ μύστακος τῆς γαλῆς. Οἱ πόδες τοῦ εἶναι βραχεῖς, εὐπαρκοὶ, καὶ μεγάλοι, ὁμοιάζοντες πολὺ τοῖς τῶν ὀρνίθων τῆς ἀλεκτοροειδοῦς τάξεως· δὲν ἔχει